

16.6.2009

Kaupunginhallitus
PL 1 (Pohjoisesplanadi 11-13)
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Khs dnro	2009-1131/522
Stn dn	
Saap./Anl.	24-06-2009

LAUSUNTO KAUPUNGINHALLITUKSELLE UUDENMAAN MAAKUN-
TASUUNNITELMAN 2033 LUONNOKSESTA

Opev 2009-493

Opetuslautakunnalta on pyydetty lausunto kaupunginhallitukselle Uudenmaan maakuntasuunnitelman 2033 luonnoksesta.

Uudenmaan liiton laatima Uudenmaan maakuntasuunnitelma on pitkän aikavälin strateginen suunnitelma maakunnan kehittämiseksi. Se on pohjana maakunnan muulle suunnittelulle. Maakuntasuunnitelman keskeisenä tehtävänä on ohjata maakunnan toiminnan ja alueidenkäytön suunnittelua palvelemaan samoja päämääriä ja tavoitteita. Maakuntasuunnitelma laaditaan joka neljäs vuosi. Maakuntasuunnitelma on luonteeltaan hyvin yleispiirteinen.

Suunnitelmassa otetaan kantaa seuraaviin asioihin:

1. Uudenmaan ja sen osien roolien tunnistamiseen sekä maakunnan eri osien vahvuuksien hyödyntämiseen
2. maakunnan väestön hyvinvointi- ja koulutuspalvelujen tuottamiseen turvaamiseen
3. investointien ja yritysten houkuttelevuuteen
4. innovaatioiden luomiseen
5. yhdyskuntarakenteen toimivuuteen ja tehokkuuteen sekä
6. hiilineutraalisuuteen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.

Luonnos sisältää em. alueelta strategisen tavoitteen sekä siihen liittyviä strategisia valintoja.

Opetuslautakunta toteaa seuraavaa:

Seuraavassa esityksessä tarkastellaan suunnitelmaluonnosta keskittyen niihin asioihin, joihin opetusvirasto voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Tarkastelussa ei oteta kantaa suunnitelman alussa esitettyihin toi-

16.6.2009

mintaympäristön keskeisiin haasteisiin ja maakuntasuunnitelman perusoletuksiin.

Lautakunta toteaa, että suunnitelmaluonnoksessa mainitut strategiset painotukset ovat samansuuntaisia kuin Helsingin kaupungin kaupunginvaltuuston huhtikuussa hyväksymässä v. 2009–2012 strategiaohjelmassa, joka asettaa linjaukset kaupungin virastojen ja laitosten toiminnan kehittämiseksi ko. kaudelle. On kuitenkin tarpeen huomata, että kaupungin yhteisstrategioiden aikajänne on n. 20 vuotta lyhyempi kuin nyt lausuttavana olevan Uudenmaan maakuntasuunnitelman. Siten Helsingin kaupungin strategiset linjaukset ja opetusviraston niiden pohjalta asettamat tavoitteet koskevat vain Uudenmaan maakuntasuunnitelman suunnittelukauden alkuvuosia. Seuraavassa esityksessä tarkastellaan pääosin opetusviraston tavoiteasetantaa Helsingin kaupungin strategiaohjelmakaudella suhteessa maakuntasuunnitelmassa esitettyihin strategisiin tavoitteisiin.

Strateginen tavoite 1: Uudenmaan ja sen osien roolit on tunnistettu. Maakunnan eri osien erilaisia vahvuuksia hyödynnetään ja siten luodaan edellytykset koko maakunnan väestön hyvälle elämälle.

Strateginen valinta 1.1: Uudenmaan aluekehittäminen perustuu metropolimalliin

Strateginen valinta 1.2: Pääkaupunkiseudun vahvuus hyödynnetään ja pääkaupunkiseudun ulkopuolisten keskusten ja niitä ympäröivien maaseutualueiden omaperäistä elinvoimaisuutta tuetaan

Suunnitelmaluonnoksessa on mainittu, että Uudenmaan aluekehittäminen perustuu metropolimalliin erotukseksi EU:n ohjelmaperusteisesta aluepolitiikan perusmallista, jossa pääosin tuetaan heikkoja ja taantuvia alueita. Luonnoksessa todetaan, että koko Suomen ja koko Uudenmaan etu on vahva pääkaupunkiseutu. Lautakunta toteaa, että tämä näkemys on samansuuntainen kuin pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyössä esitetyt useat kannanotot. Esim. pääkaupunkiseudun kuntien yhteisessä visiossa ja Helsingin kaupungin visiossa on todettu, että metropolialuetta kehitetään yhtenäisenä kokonaisuutena. Pääkaupunkiseutu nähdään siinä kehittyvänä tieteen, taiteen, luovuuden ja oppimiskyvyn sekä hyvien palvelujen voimaan perustuvana maailmanluokan liiketoiminta- ja innovaatiokeskuksena, jonka menestys koituu asukkaiden hyvinvoinnin ja koko Suomen hyväksi.

Strateginen tavoite 2: Turvataan edellytykset väestön hyvinvointi- ja koulutuspalvelujen tuottamiselle koko maakunnassa

16.6.2009

Strateginen valinta 2.1: Edistetään työperäistä maahanmuuttoa Uudellamaalla

Strateginen valinta 2.2: Uudellamaalla edistetään työikäisen väestön korkeaa työhön osallistumisastetta

Suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että väestön hyvinvointi- ja koulutuspalvelujen turvaamiseksi tarvitaan hyvä veropohja sekä riittävästi ammattitaitoisia työvoimaa hyvinvointi- ja koulutuspalveluja tuottamaan. Lautakunta katsoo, että opetustoimessa ammattitaitoisen henkilökunnan saaminen on tällä hetkellä tiettyjen henkilöryhmien, erityisesti erityisopettajien, osalta vaikeaa. Suunnitelmaluonnoksessa hahmotellulla asuntotuotantopolitiikalla on keskeinen merkitys niin pätevän henkilöstön kuin maahanmuuttajienkin saamiseksi pääkaupunkiseudulle. Lautakunta korostaa, että asuntojen tulisi olla kuitenkin kohtuuhintaisia ja myös perheille sopivia vuokra- tai omistusasuntoja, jotta pätevää henkilökuntaa on mahdollista saada pääkaupunkiseudulle. Kohtuuhintaisen asuntotuotannon varmistaminen on myös tavoitteena Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa 2009–2012. Kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus vaikuttaa myös mahdollisuuteen saada aikaan työperäistä maahanmuuttoa. Muussa tapauksessa Uusimaa ei ole välttämättä kilpailukykyinen verrattuna muihin ikääntyviin, esim. suunnitelmaluonnoksessa mainittuihin Länsi-Euroopassa sijaitseviin alueisiin.

Maakuntasuunnitelma perustuu 6 200–6 800 asukkaan nettomuutolle vuodessa, josta suurin osa tulee maahanmuutosta. Näin suuri maahanmuutto edellyttää aktiivisia toimia, koska Helsinki, Uusimaa ja koko Suomi joutuvat kilpailemaan maahanmuuttajista muiden ikääntyvien alueiden kanssa. Helsingin asukkaiden ikärakenteen muuttuminen aiheuttaa lisääntyvää hyvinvointialan palvelujen tarvetta. Jotta kaupungilla on mahdollisuus lisätä hyvinvointipalveluja, tulee vastaavasti kasvattaa yritystoimintaa, joka tuottaa voimavaroja hyvinvointipalvelujen rahoitukseen.

Edellä mainitut maakuntasuunnitelman luonnoksessa mainitut asiat asettavat vaatimuksia Helsingin ammatilliselle koulutukselle:

1. Maahanmuuttajien koulutuksen määrää ja tehokkuutta on lisättävä.
2. Koulutuksellisin keinoin on tuettava työssä olevien ihmisten osaamista vastaamaan muuttuvan yritystoiminnan osaamisvaatimuksiin.
3. Auttaa yrittäjiä omassa yritysosaamisessa.

Maakuntasuunnitelmasta tehtävässä maakuntaohjelmassa on erityisesti korostettava Helsingin erityistarvetta saada resursseja maahanmuuttajien koulutukseen. Helsingin kaupungin opetusvirastolla on monia

16.6.2009

maahanmuuttajia koskevia tavoitteita esim. koskien aikuisille maahanmuuttajille tarjottavaa suomen kielen opetusta ja maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten siirtymisen tukemista toiselle asteella. Suomi toisena kielenä koulutuksen lisääminen ei pelkästään riitä, vaan on löydettävä sellaisia ammatillisen koulutuksen muotoja, joilla maahanmuuttajille saadaan mahdollisimman nopeasti Helsingin yritystoiminnan tarvitsemää ammatillista osaamista. Helsinki suurena maahanmuuttajien vastaanottajana on erikoisasemassa. Sen koulutusratkaisut siirtyvät viiveellä myös muualle Uudellemaalle ja koko Suomeen. Hyvin organisoitu ja tuloksiltaan tehokas maahanmuuttajien ammatillinen koulutus on myös kilpailuetu, kun maahanmuuttajista kilpaillaan muiden Länsi-Euroopan valtioiden kanssa.

Ammateissa tarvittava osaaminen muuttuu hyvin nopeasti. Kun huolehditaan siitä, että työssä olevien osaamista jatkuvasti kehitetään, voidaan yrityksille taata osaavaa henkilöstöä ja toisaalta henkilöstön jakaminen työssä lisääntyy ja työssä ollaan pitempään. Tämä edellyttää Helsingissä aktiivista, joustavaa ja tehokasta aikuiskoulutusta. Koulutuksen järjestäjien tulee toimia tiiviissä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa ja reagoida nopeasti yritysmaailmasta tuleviin tarpeisiin. Koulutuksenjärjestäjien aktiivisuus korostuu erityisesti suhteessa pk-sektorin yrityksiin. Valtion erilaiset koulutuksen rahoitusmuodot vaativat myös selkeyttämistä ja yksinkertaistamista, jotta yritysten tarpeisiin voitaisiin reagoida nopeasti ja joustavasti.

Helsingissä on paljon pienyrityksiä. Erityisesti näissä muutaman henkilön työllistävissä yrityksissä tai yksinyrittäjien keskuudessa tarvitaan yrittäjille mm. liiketoimintaosaamisen vahvistamiseen tähtäävää koulutusta. Tässä on kyse aina räätälöidystä tavasta toteuttaa koulutusta. Tällainen koulutus on koulutuksenjärjestäjän talousmittareilla mitattuna kallista mutta koko yhteiskunnan mittareilla mitattuna taloudellisestikin järkevää. Jotta työelämän kehittämis- ja palvelutehtävä tulee hoidettua hyvin, on valtion resursoitava toimintaa selvästi nykyistä enemmän.

Suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että Uudellamaalla esitetään työikäisen väestön korkeaa työhön osallistumisastetta pidentämällä työuraa alkupäästä (koulutuksesta siirrytään töihin nykyistä nuorempana), pidennetään työuraa loppupäästä eli työelämästä eläkkeelle siirrytään nykyistä vanhempana sekä työhön osallistumisastetta nostetaan muisakin ikäluokissa, esim. ikäluokkiin 30–60-vuotiaan osalta. Opetusvirasto tavoittelee omalla toiminnallaan sitä, että työelämään voitaisiin siirtyä nykyistä nuorempana esim. asettaessaan tavoitteita lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten läpäisyajoille ja keskeyttämisten vähenemiselle. Uudet eläkesäännökset puolestaan mahdollistavat työuran piden-

16.6.2009

tämisen loppupäästä. Opetusvirastolla on yksittäisiä toimenpiteitä myös työhön osallistumisasteen nostamisella 30–60-vuotiaiden osalta. Tällainen toimenpide on mm. maahanmuuttajille tarjottava suomen kielen koulutus sekä oppisopimuskoulutus.

Strateginen tavoite 3: Uusimaa houkuttelee investointeja ja yrityksiä

Strateginen valinta 3.1: Uudellamaalla kehitetään logistisia ratkaisuja, jotka edistävät alueen saavutettavuutta

Strateginen valinta 3.2: Vahvistetaan kansainvälisesti mielikuvaa: Uusimaa on lähellä, osana Itämeren suuraluetta

Strateginen valinta 3.3: Luodaan Uudenmaan yrityksille edellytyksiä löytää ja rakentaa strategisia kumppanuuksia ulkomaalaisten yritysten kanssa

Suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että Uudenmaan yritystoiminta voi kasvaa siten, että Uudellamaalla syntyy uutta yritystoimintaa tai Uudenmaan nykyiset yritykset kasvavat ja uudistuvat taikka että Uusimaa pystyy houkuttelemaan yrityksiä ja investointeja alueen ulkopuolelta. Lautakunta toteaa, että Helsingin kaupungin arvona on yrittäjämielisyys, jolla tarkoitetaan mm. myönteistä suhtautumista yritystoimintaan. Opetusvirastossa yrittäjäyyskasvatusta tarjotaan sekä perusopetuksessa, lukio-opetuksessa että ammatillisessa opetuksessa. Opetusvirastolla on keskeinen rooli investointien ja yritysten houkuttelemisessa alueelle, koska se voi tarjota työnantajien käyttöön osaamista tarjoamalla alueellaan korkeatasoisia koulutuspalveluja. Lisäksi opetusvirasto pyrkii kaupungin strategiakaudella 2009–2012 parantamaan työvoiman saavutettavuutta, paitsi lisäämällä ammatillista koulutusta ja suuntaamalla sitä työelämän tarpeisiin, myös kehittämällä 7–9-luokkalaisten työelämään tutustumisjaksoja. Lisäksi tehostetaan oppisopimusjärjestelmän käyttöä välineenä työelämään.

Strateginen tavoite 4: Uusimaa on Itämeren piirin merkittävin innovaatiokeskittymä

Strateginen valinta 4.1: Uudestamaasta luodaan asiakastarpeista lähtevä avoin innovaatioympäristö, jossa hyödynnetään maakunnan eri alueiden vahvuudet

Strateginen valinta 4.2: Luodaan edellytyksiä tiede- ja tutkimuslähtöisen sekä käytäntölähtöisen innovaatiotoiminnan yhdistämiseksi

Strateginen valinta 4.3: Yliopistoverkostoa kehitetään monitieteisen Aalto-mallin mukaisesti edistäen kontakteja ja kommunikaatiota

Strateginen valinta 4.4: Kestävää kehitystä edistetään innovaatioilla

16.6.2009

Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa v. 2009–2012 on todettu, että Helsinki on käyttäjälähtöisten innovaatioiden edelläkävijä. Helsinki vahvistaa em. asiakirjan mukaan käyttäjälähtöisiä innovaatioympäristöjään ja omia palvelujaan yhteistyössä yritysten ja käyttäjien kanssa Living Lab -toimintamallin mukaisesti. Lautakunta katsoo, että opetusvirastolla on tärkeä rooli innovatiivisuuden lisäämisellä, koska sillä on mahdollisuus ottaa innovatiivisuus huomioon kaikessa opetuksessaan. Luovuuden kehittäminen ja innovatiivisuus on läpäisyperiaatteena perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa.

Strateginen tavoite 5: Uudenmaan yhdyskuntarakenne on toimiva ja tehokas, energian käyttöä ja liikkumistarvetta vähentävä sekä hyvinvointia edistävä

Strateginen valinta 5.1: Yhdyskuntarakennetta kehitetään kestäväällä tavalla hyödyntäen ensisijaisesti olemassa olevaa infrastruktuuria

Strateginen valinta 5.2: Maankäytössä pureudutaan liikkumistarpeen vähentämiseen työmatkoissa, vapaa-ajan liikkumisessa ja palveluissa

Strateginen valinta 5.3: Alueiden suunnitteluun integroidaan mukaan paikalliset, kestävät, kustannustehokkaat ja vähäpäästöiset energiaratkaisut

Opetusvirastolla on mahdollisuus vaikuttaa tähän tavoitteeseen mm. edistämällä jatkossakin perusopetuksessa lähikouluperiaatetta, mikä vähentää perusopetuksessa liikkumista, energiatehokkaalla koulurakentamisella ja koulujen peruskorjauksella, koulujen lämmitysratkaisuilta ymv. toimenpiteillä. Opetusvirasto on asettanut tavoitteekseen olla esimerkillinen globaalin vastuun kantamisessa.

Strateginen tavoite 6: Uusimaa on Suomen ensimmäinen hiilineutraali maakunta ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen edelläkävijä

Strateginen valinta 6.1: Uusiutuvien energiamuotojen käyttöä lisätään ja niiden tekniikoita kehitetään energiaa säästäviksi ja vähäpäästöisiksi

Strateginen valinta 6.2: Rakentamisessa siirrytään kestävään elinkaarirajatteluun

Suunnitelmaluonnoksessa todetaan mm., että Uudellamaalla ilmastomuutoksen torjunnan ja sopeutumisen tavoitteina ovat erityisesti energian säästäminen ja energiatuotannon vähäiset päästöt. Opetusvirasto on, kuten suunnitelmaluonnoksen strategisen tavoitteen 5 osalta todettiin, asettanut tavoitteekseen olla esimerkillinen globaalin vastuun kantamisessa ja pyrkii tähän tavoitteeseen mm. energiatehokkaalla koulurakentamisella ja koulujen peruskorjauksella ja koulujen lämmitys-

16.6.2009

ratkaisuilla. Opetusvirastolla voidaan katsoa olevan ilmastonmuutoksen torjunnassa merkittävä rooli kahdella tavalla. Ensinnäkin opetusvirasto itse on n. 5 900 henkilön suuruinen työpaikkana ja n. 54 000 oppilaan volyymillaan merkittävä tekijä ilmaston muutoksen torjunnassa oman toimintansa kautta (mm. sähkönkulutus, vedenkulutus ja paperinkulutus). Toiseksi opetusvirasto voi tarjoamansa opetuksen ja hyvien esi-merkkien kautta vaikuttaa oleellisesti oppilaiden ja opiskelijoiden ympäristötietoisuuteen ja valmiuteen toimia ympäristöystävällisellä tavalla. Uusien peruskoulun ja lukion opetussuunnitelmien perusteiden mukaan tavoitteena on syventää kestävä kehityksen ekologista, kulttuurista, sosiaalista ja taloudellista näkökulmaa ja niiden yhteisvaikutuksia. Koulukohtainen ympäristöohjelma, joka voi olla viraston omalla lomakkeella tai Vihreä lippu -järjestelmän tai Suomen ympäristöopiston kaavan mukaisesti laadittu, on liitetty kaikkien perusopetuslinjan koulujen toimintasuunnitelmaan. Ruotsinkielisen koulutuslinjan kouluista kaikki ovat laatineet oman koulukohtaisen ympäristöohjelman, joka sisältyy koulun toimintasuunnitelmaan. Myös ammatillisen koulutuksen tavoitteena on huolehtia kestävä kehityksen toimintaohjelman toteuttamisesta sisällyttämällä se oppilaitosten kanssa laadittaviin tulossopimuksiin ja opetussuunnitelmiin. Kullakin oppilaitoksella on oppilaitoskohtainen ympäristöohjelma.

Lisätiedot:

Oulasvirta Leena, laatupäällikkö, puhelin 310 80563

OPETUSLAUTAKUNTA

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Pia Pakarinen
puheenjohtaja

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Merja Aalto-Setälä
pöytäkirjanpitäjä

